

Geliş Tarihi / Received : 03.07.2024 / 07.03.2024

Kabul Tarihi / Accepted : 14.10.2024 / 10.14.2024

Derleme Makalesi - Review Article

DOI: <https://doi.org/10.55580/oguzhan.1509573>

BURDUR'DA ÇOBAN SESLENMESİ

SHEPHERD'S CALL IN BURDUR

Yağmur KEYİK BAYAR^a

ÖZ: Konargöçer toplum yapısı doğrultusunda Türklerin ekonomik anlayışlarının önemli ölçüde hayvancılığa dayandığı söylenebilir. Hayvancılığa dayalı ekonomi ise sürüleri sevk ve idare etme noktasında yetkin bireylerin varlığını zorunlu kılmış ve çobanlık önemli bir meslek alanı olarak karşımıza çıkmıştır. Değişen sosyal ve kültürel koşullara bağlı olarak Türk toplumunda çobanlığa dair algı ikili bir yapı izlemiştir. Çalışma sahamız olan Burdur'un özellikle kırsal kesimlerinde hayvancılık önemli bir faaliyet olmuştur. Ekonomik faaliyet alanlarının gelişmesi ve özellikle genç nüfusun kent merkezine yerleşme düşüncesi hayvancılığa verilen önemi bir nebze de olsa azaltmıştır. Çobanlığın sürdürülebilmesi adına gereken çırak sayısının azlığı ise ayrı bir tehlike olarak görülmüştür. Bahsi geçen olumsuz durumlara karşın yörede bulunan çobanların zengin bir geleneksel bilgiye sahip olduğu ve bu geleneksel bilginin bir kısmının ise "çoban seslenmeleri"nden oluştuğu görülmektedir. Yapılan çalışmada çoban ve hayvanlar arasındaki iletişimin sağlanması ve süreklilik kazanması adına çobanlar tarafından farklı yaklaşımların benimsendiği görülmüştür. Çobanlar; çoban köpeklerini kullanarak, ıslık çalarak ve birtakım özel seslenmelerde bulunarak hayvanları sevk ve idare etmiştir. Bu özel seslenmeler aracılığıyla hayvanların bir araya gelmeleri, dağılmaları, su içmeleri gibi amaçların güdüldüğü görülmüş ve bu seslenmeler birtakım örnekler aracılığıyla sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Çoban, Çoban Seslenmesi, Çoban Kültürü, Konargöçer.

ABSTRACT: In line with the nomadic society structure, it can be said that the economic understanding of the Turks was based on animal husbandry. The economy based on animal husbandry necessitated the presence of competent individuals to lead and manage herds, and shepherding emerged as an important profession. Depending on the changing social and cultural conditions, the perception of shepherding in Turkish society has followed a dual structure. Animal husbandry has been an important activity especially in the rural areas of Burdur, our study area. The development of economic activity areas and the idea of settling in the city center, especially for the young population, has reduced the importance given to animal husbandry to some extent. The low number of apprentices required for the continuation of shepherding was seen as a separate danger. Despite the aforementioned negative situations, it is seen that the shepherds in the region have a rich traditional knowledge and some of this traditional knowledge consists of "shepherd calls". In the study, it was observed that different approaches were adopted by the shepherds in order to ensure and maintain communication between the shepherd and the animals. Shepherds directed and managed the animals by using shepherd dogs, whistling and making some special calls. Through these special calls, it was seen that the animals were intended to come together, disperse, and drink water, and these calls were presented through a number of examples.

Keywords: Shepherd, Shepherd Call, Shepherd Culture Nomadic

^a Yüksek Lisans Öğrenci, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, yagmurkeyikbayar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-3763-0754>

1. GİRİŞ

Türk tarihi üzerine yapılan çalışmalar ve Türklerin en eski yerleşim bölgeleri olduğu düşünülen coğrafyalarda gerçekleştirilen arkeolojik kazılar, Türklerin tarih boyunca konargöçer bir yaşam tarzına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yaşam tarzı, coğrafi ve iklimsel koşulların etkisiyle şekillenmiş ve Türk toplumunun sosyo-ekonomik yapısını derinden etkilemiştir. Konargöçer yaşam tarzı, Türklerin hayvancılığa dayalı bir ekonomi geliştirmesine neden olmuş ve bu durum, hayvancılığın Türk toplumunda hayatın en önemli unsurlarından biri haline gelmesini sağlamıştır. Hayvancılık, Türklerin beslenme, giyim, yük taşıma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamada etkin bir rol oynamış, aynı zamanda Türklerin siyasi ve askeri üstünlük kurma çabalarında da önemli bir araç olmuştur. Özellikle atın evcilleştirilmesi, Türklerin savaş alanında daha etkin bir mücadele geliştirmesine olanak tanımış ve bu durum, Türklerin diğer toplumlara karşı üstünlük sağlamasında belirleyici bir faktör olmuştur (Koca, 2002).

Türklerin konargöçer yaşam tarzı, onların doğayla uyumlu bir ekonomik sistem geliştirmelerine olanak tanımıştır. Bu sistemin temelinde hayvancılık yer almış ve hayvancılık, Türklerin yaşam biçimini, kültürünü ve toplumsal yapısını şekillendiren en önemli unsurlardan biri olmuştur. Hayvancılığa dayalı ekonomi anlayışında Türklerin özellikle at ve koyun yetiştiriciliğine büyük bir önem verdiği düşünülmektedir. Konargöçer yaşam tarzında ekonomi, “at” ve “koyun” olmak üzere iki temel unsur üzerinde yükselmiş ve bu iki hayvan, sürüler halinde beslenmiştir. At, Türkler için yalnızca bir ulaşım aracı değil, aynı zamanda savaşta kullanılan stratejik bir unsur ve ekonomik bir değer olarak da büyük bir öneme sahip olmuştur. Büyük sürülerin idare edilmesi, hayvanların bir arada tutulması, otlakların belirlenmesi ve bu otlaklara sahip çıkılması gibi konular, atın önemini daha da artırmıştır. At, Türklerin hem ekonomik hem de askeri gücünün temel taşlarından biri haline gelmiştir. Koyun ise, Türklerin beslenme ve giyim ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamış, yününden yapılan giysiler ve sütünden elde edilen ürünler, Türk toplumunun günlük yaşamında vazgeçilmez bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, hayvancılık Türklerin ekonomik yaşamında merkezi bir konuma sahip olmuş ve bu durum, çobanlık mesleğinin önemini artırmıştır (Koca, 2002).

Çobanlık, Türk toplumunda hayvanların sağlıklı bir şekilde doğması, büyümesi, çoğalması, hastalıklardan korunması ve vahşi hayvanların saldırılarından korunması gibi hayati görevleri üstlenmiştir. Çobanlar, özellikle konargöçer yaşam tarzının gereklilikleri doğrultusunda, Türk toplumunun ekonomik gelişiminde tartışmasız bir fonksiyon üstlenmişlerdir. Çobanlık, yalnızca bir meslek değil, aynı zamanda Türk toplumunda kutsallık atfedilen bir görev olarak da kabul edilmiştir. Çobanların bu kutsallığı, onların fiziksel çeviklikleri, hayvanların ve doğanın bilgisine sahip olmaları ve adaletli bir tutum sergilemeleri gibi özelliklerinden kaynaklanmıştır. Nezih Tatlıcan’a göre çobanlar, çevik ve becerikli yapılarıyla fiziksel; hayvanların ve tabiatın bilgisine sahip olmalarıyla bilgelik; sürünün dağılarak ekili alanlara zarar vermesini engellemeleriyle adillik özelliklerini taşımışlardır. Bu özellikler, çobanların Türk toplumunda istedik değerlerin taşıyıcısı ve aktarıcısı olarak görülmesine neden olmuş ve bu kabule binaen çobanlar kutsal olarak kabul edilmiştir (Tatlıcan, 2023).

Türklerin çobanlığa ve çobanlara atfettiği bu kutsallık, İslamiyet’in kabulüyle daha da pekişmiştir. İslamiyet’te çobanlık, peygamber mesleği olarak kabul edilmiş ve bu durum, Türklerin çobanlara ve çobanlığa ilişkin olumlu algısını güçlendirmiştir. Ayrıca, Türk mitolojisinde çobanların ve çobanlığın önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Çobanların yol göstericisi ve koruyucusu olarak kabul edilen Çoban Yıldızı tasarımı, hayvanları ilk evcilleştiren ve ilk defa çobanlık yapan medeni kahraman olarak bilinen Çoban Ata’nın varlığı, Türklerin mitik anlayışında çobanın ve çobanlığın sahip olduğu önemi ortaya koymaktadır. Çoban Ata, aynı zamanda çobanların ve koyunların koruyucu ata ruhu olarak da kabul edilmiştir. Bu mitolojik unsurlar, Türklerin çobanlığa ve hayvancılığa verdiği önemin köklü bir geçmişe dayandığını göstermektedir (Bayat, 2007).

Konargöçer Türkler arasında ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilmesi adına çobanların sahip olduğu önem, onların belirli özelliklere sahip olmasını gerektirmiştir. Çobanların özgüvenli, ani ve yerinde karar alabilen, sorumluluk sahibi ve korumacı bir yaklaşıma sahip olmaları beklenmiştir. Bu özellikler, çobanların yalnızca hayvanları korumakla kalmayıp, aynı zamanda bir hükümdarda bulunması gereken temel ilke ve değerlerin taşıyıcısı olarak algılanmasına neden olmuştur. Bu algı, Türk

siyaset geleneğine de yansımış ve hükümdarlar “çoban”, halk ise “sürü” olarak görülmüştür. Bu anlayış, Türk siyasetname geleneğinde sıkça kullanılan bir metafor haline gelmiştir. Kutadgu Bilig’de yer alan “Halk koyun gibidir; bey, onun çobanıdır; çoban, koyunlara karşı merhametli olmalıdır. Kapıda birçok aç kurt toplanmıştır; ey hükümdar, koyunları iyice muhafaza altına al” şeklindeki ifadeler, çoban ve sürü metaforunun Türk siyaset geleneğindeki yerini açıkça ortaya koymaktadır (Türk, 2012).

Türklerin konargöçer yaşam tarzı, hayvancılığa dayalı bir ekonomik anlayış geliştirmelerine neden olmuş ve bu durum, çobanlık mesleğinin Türk toplumunda merkezi bir konuma sahip olmasını sağlamıştır. Çobanlar, yalnızca ekonomik yaşamın değil, aynı zamanda Türklerin sosyal, kültürel ve siyasi yaşamının da önemli bir unsuru haline gelmiştir. Çobanlık, Türk toplumunda kutsallık atfedilen bir meslek olarak kabul edilmiş ve bu durum, Türklerin hayvancılığa ve çobanlığa verdiği önemin bir göstergesi olmuştur. Türk mitolojisinde ve İslamiyet’te çobanlığa atfedilen değer, bu mesleğin Türk toplumundaki yerini daha da güçlendirmiştir. Çobanların sahip olduğu özellikler, onların Türk toplumunda istedik değerlerin taşıyıcısı ve aktarıcısı olarak görülmesine neden olmuş ve bu durum, Türk siyaset geleneğine de yansımıştır. Çoban ve sürü metaforu, Türklerin sosyal ve siyasi yaşamında derin bir anlam taşımış ve bu anlayış, Türk toplumunun tarihsel ve kültürel kimliğinin önemli bir parçası haline gelmiştir.

2. TÜRK KÜLTÜRÜNDE METAFORLAR VE ANLAM DÜNYASI

Türk kültüründe metaforlar, yalnızca bir anlatım aracı değil, aynı zamanda toplumun düşünce yapısını, inanç sistemlerini ve dünya görüşünü yansıtan önemli birer semboldür. Metaforlar, Türk kültürünün tarihsel süreçteki gelişimini anlamak ve bu kültürün temel değerlerini çözümlmek için önemli bir anahtar niteliğindedir. Türk kültüründe metaforlar, genellikle doğa, hayvanlar, gökyüzü, su ve diğer doğal unsurlar üzerinden şekillenmiş ve bu unsurlar, Türklerin yaşam tarzı, inançları ve yönetim anlayışlarıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir (Demir ve Karakaş Yıldırım, 2019).

Bu metaforlar, Türk toplumunun tarih boyunca doğayla kurduğu güçlü bağın bir yansımasıdır. Göçebe yaşam tarzı, Türklerin doğayı bir rehber ve yaşam kaynağı olarak görmelerine neden olmuş, bu da metaforların şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Gökyüzü, Türklerin inanç sisteminde kutsallığın ve yüceliğin bir sembolü olarak önemli bir yer tutmuştur. Gökyüzü, sonsuzluğu ve düzeni temsil ederken, aynı zamanda Gök Tanrı inancıyla ilişkilendirilmiş ve Türklerin kozmolojik düşüncesinde merkezi bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, gökyüzü metaforu, yalnızca dini bir anlam taşımakla kalmamış, aynı zamanda Türklerin yönetim anlayışında da etkili olmuştur. Hükümdarların "kut" anlayışıyla gökyüzü arasında kurulan bağ, liderliğin ilahi bir kaynaktan geldiği inancını pekiştirmiştir.

Benzer şekilde, doğanın diğer unsurları da Türk kültüründe güçlü metaforik anlamlar taşımaktadır. Ağaç, Türk mitolojisinde ve kültüründe hayatın ve evrenin sembolü olarak önemli bir yer tutar. Hayat Ağacı, kökleriyle yeraltını, gövdesiyle yeryüzünü ve dallarıyla gökyüzünü birleştirerek evrenin üç katmanlı yapısını temsil eder. Bu metafor, Türklerin doğayla olan bağını ve yaşamın sürekliliğine olan inancını yansıtır. Aynı zamanda, ağaç metaforu, toplumsal yapıyı ve devlet anlayışını ifade eden bir sembol olarak da karşımıza çıkar. Devletin kök saldıği topraklar, halkı temsil eden dallar ve gökyüzüne uzanan zirve, Türklerin toplumsal düzen ve yönetim anlayışını metaforik bir şekilde ifade eder.

Hayvanlar da Türk kültüründe önemli metaforik anlamlar taşır. Özellikle Bozkurt, Türk mitolojisinde liderlik, rehberlik ve özgürlük gibi kavramları temsil eden güçlü bir semboldür. Destanlarda ve mitolojik anlatılarda Bozkurt, Türk halkına yol gösteren ve onları kurtuluşa ulaştıran bir figür olarak karşımıza çıkar. Bu metafor, Türklerin bağımsızlık ve özgürlük anlayışını yansıtırken, aynı zamanda cesaret ve dayanıklılık gibi değerleri de simgeler. Bozkurt, Türklerin tarih boyunca karşılaştıkları zorluklara karşı gösterdikleri direnci ve dayanıklılığı ifade eden bir sembol olarak, kültürel hafızada önemli bir yer tutar.

Su ise Türk kültüründe hayatın kaynağı ve temizliğin sembolü olarak önemli bir metaforik anlam taşır. Su hem fiziksel hem de manevi bir arınmayı temsil eder. Türk mitolojisinde su, yaratılışın başlangıcı olarak kabul edilir ve evrenin düzenini sağlayan bir unsur olarak görülür. Göçebe yaşam tarzında su kaynaklarının hayati önemi, bu metaforun Türk kültüründeki yerini daha da güçlendirmiştir. Su, aynı zamanda Türklerin yerleşim yerlerini seçerken ve ekonomik faaliyetlerini sürdürürken dikkate

aldıkları en önemli unsurlardan biri olmuştur. Bu nedenle, su metaforu, Türklerin doğayla olan ilişkisini ve yaşam tarzını ifade eden güçlü bir sembol olarak karşımıza çıkar.

Türk kültüründe metaforlar, yalnızca geçmişin bir yansıması değil, aynı zamanda günümüzde de toplumsal değerlerin ve kimliğin bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Bu metaforlar, Türk toplumunun tarihsel, kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını anlamak için önemli birer anahtar niteliğindedir. Doğa, hayvanlar, gökyüzü, su ve diğer unsurlar üzerinden şekillenen bu metaforlar, Türklerin dünya görüşünü, inançlarını ve yaşam tarzlarını anlamak için güçlü bir araç sunar. Metaforların bu çok yönlü yapısı, Türk kültürünün zenginliğini ve derinliğini ortaya koymaktadır.

2.1. Çoban ve Sürü Metaforu

Türk siyaset geleneğinde çoban ve sürü metaforu, hükümdar ve halk arasındaki ilişkiyi ifade eden en yaygın metaforlardan biridir. Bu metafor, hükümdarın halkını koruyan, yönlendiren ve ihtiyaçlarını karşılayan bir çoban olarak tasvir edilmesi üzerine kuruludur. Kutadgu Bilig'de yer alan "Halk koyun gibidir; bey, onun çobanıdır; çoban, koyunlara karşı merhametli olmalıdır. Kapıda birçok aç kurt toplanmıştır; ey hükümdar, koyunları iyice muhafaza altına al" ifadesi, bu metaforun Türk siyaset geleneğindeki yerini açıkça ortaya koymaktadır (Türk, 2012). Çoban, burada yalnızca bir lider değil, aynı zamanda halkın güvenliğini sağlayan ve onları tehlikelerden koruyan bir figür olarak idealize edilmiştir. Bu metafor, Türklerin yönetim anlayışında liderin halk üzerindeki sorumluluğunu ve adaletli bir yönetim anlayışını vurgulamaktadır.

2.2. Ağaç Metaforu

Türk mitolojisinde ve kültüründe ağaç, hayatın ve evrenin sembolü olarak önemli bir metaforik anlam taşır. "Hayat Ağacı" (Yaşam Ağacı) metaforu, Türklerin kozmolojik anlayışında merkezi bir yer tutar. Bu metafor, evrenin düzenini, insanın doğayla olan bağı ve yaşamın sürekliliğini temsil eder. Hayat Ağacı, kökleriyle yeraltını, gövdesiyle yeryüzünü ve dallarıyla gökyüzünü birleştirerek üç katmanlı evren anlayışını yansıtır (Bayat, 2007). Bu metafor, yalnızca mitolojik bir sembol değil, aynı zamanda Türklerin toplumsal yapısını ve devlet anlayışını da ifade eder. Ağaç, devletin kök saldıği toprakları, dalları ise halkı ve yönetimi temsil eder.

2.3. Gökyüzü ve Gök Tanrı Metaforu

Türklerin inanç sisteminde gökyüzü, kutsallığın ve yüceliğin bir sembolü olarak önemli bir metaforik anlam taşır. Gök Tanrı inancı, Türklerin doğayla olan ilişkisini ve evreni algılama biçimini şekillendirmiştir. Gökyüzü, sonsuzluğu, düzeni ve ilahi gücü temsil eder. Bu metafor, Türk hükümdarlarının "kut" anlayışıyla da ilişkilidir. Kut, hükümdarın Gök Tanrı tarafından kutsandığını ve yönetme yetkisini ilahi bir kaynaktan aldığını ifade eder (Koca, 2002). Gökyüzü metaforu, Türklerin yönetim anlayışında hükümdarın halk üzerindeki otoritesini meşrulaştıran bir unsur olarak karşımıza çıkar.

2.4. Bozkurt Metaforu

Bozkurt, Türk mitolojisinde ve kültüründe liderlik, rehberlik ve özgürlük gibi kavramları temsil eden önemli bir metafordur. Türklerin destanlarında ve mitolojik anlatılarında Bozkurt, zor zamanlarda Türk halkına yol gösteren ve onları kurtuluşa ulaştıran bir figür olarak karşımıza çıkar. Ergenekon Destanı'nda Bozkurt, Türklerin sıkıştıkları dağlardan çıkış yolunu bulmalarına rehberlik eder. Bu metafor, Türklerin bağımsızlık ve özgürlük anlayışını yansıtır. Bozkurt, aynı zamanda cesaret, dayanıklılık ve liderlik gibi özellikleriyle Türk hükümdarlarının idealize edilmiş bir sembolü olarak da görülür (Bayat, 2007).

2.5. Su Metaforu

Türk kültüründe su, hayatın kaynağı ve temizliğin sembolü olarak önemli bir metaforik anlam taşır. Su hem fiziksel hem de manevi bir arınmayı temsil eder. Türk mitolojisinde su, yaratılışın başlangıcı olarak kabul edilir ve evrenin düzenini sağlayan bir unsur olarak görülür. Su metaforu, aynı zamanda Türklerin göçebe yaşam tarzında su kaynaklarının hayati önemini yansıtır. Su, Türklerin

yerleşim yerlerini seçerken ve ekonomik faaliyetlerini sürdürürken dikkate aldıkları en önemli unsurlardan biridir (Tatlıcan, 2023).

2.6. Dağ Metaforu

Türk mitolojisinde ve kültüründe dağ, kutsallığın, gücün ve dayanıklılığın bir sembolü olarak önemli bir metaforik anlam taşır. Dağlar, Türklerin inanç sisteminde gökyüzüne yakınlıkları nedeniyle kutsal kabul edilmiştir. Altay Dağları, Türk mitolojisinde önemli bir yer tutar ve Türklerin atalarının yaşadığı yer olarak kabul edilir. Dağ metaforu, aynı zamanda Türklerin bağımsızlık ve özgürlük anlayışını yansıtır. Dağlar, Türklerin sığınakları ve özgürlüklerini korudukları yerler olarak görülmüştür (Demir ve Karakaş Yıldırım, 2019).

3. ÇOBANVE HAYVANLAR ARASINDA KURULAN İLETİŞİM VE ÇOBAN SESLENMESİ

Burdur, Türkiye'nin güneybatısında yer alan ve Teke Yöresi olarak bilinen coğrafyanın önemli bir parçasıdır. Bu bölge, tarih boyunca hayvancılık faaliyetleriyle öne çıkmış ve özellikle çobanlık mesleği, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda önemli bir yer edinmiştir. Burdur'un coğrafi özellikleri, karasal iklimi ve sınırlı yağış miktarı, bitkisel üretimi zorlaştırırken hayvancılığı bölgenin temel ekonomik faaliyetlerinden biri haline getirmiştir (İşler-Ünlü Ören, 2021). Bu bağlamda çobanlar, yalnızca hayvanların bakımını üstlenen kişiler değil, aynı zamanda geleneksel bilginin taşıyıcıları ve aktarıcıları olarak da dikkat çekmektedir.

Çobanlık, Burdur'un kırsal kesimlerinde sosyal ve ekonomik hayatın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Çobanlar, hayvanlarla kurdukları iletişim, doğa ile uyumlu yaşam tarzları ve halk bilgisi birikimleriyle kültürel belleğin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Bu yazıda, Burdur yöresindeki çobanlık mesleği, çobanların halk bilgisi birikimleri ve hayvanlarla iletişim kurma yöntemleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği ve bu mesleğin geleceği üzerine değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Burdur'un coğrafi yapısı, hayvancılığın bölgedeki önemini artıran temel unsurlardan biridir. Kapalı bir havzada yer alan Burdur, karasal iklimin etkisi altında olup, sınırlı yağış miktarı nedeniyle tarımsal üretim açısından zorluklar barındırmaktadır. Bu durum, özellikle Burdur'un merkezi ve Bucak ilçesi dışında kalan kırsal alanlarda hayvancılığın temel ekonomik faaliyet olarak öne çıkmasına neden olmuştur (İşler-Ünlü Ören, 2021: 167). Hayvancılık, Burdur'da geleneksel bilgiye dayalı bir şekilde yürütülmekte ve bu bilgi, nesilden nesile çobanlar aracılığıyla aktarılmaktadır.

Çobanlar, hayvanların bakımı, beslenmesi ve korunması gibi temel görevlerin yanı sıra, doğa koşullarına uyum sağlama ve hayvanlarla etkili bir iletişim kurma becerileriyle de dikkat çeker. Bu bağlamda çobanlar, yalnızca ekonomik bir faaliyetin yürütücüsü değil, aynı zamanda kültürel birikimin taşıyıcısıdır. Burdur'da yapılan derleme çalışmaları, çobanlık mesleğinin halk bilgisi açısından zengin bir mirasa sahip olduğunu göstermektedir. Bu miras, takvim bilgisi, iklim gözlemleri, bitkisel tedavi yöntemleri ve hayvanlarla iletişim gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir.

Çobanların hayvanlarla iletişim kurma yöntemleri, onların mesleklerindeki başarısını belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Burdur yöresinde çobanlar, hayvanları yönlendirmek, kontrol etmek ve korumak için çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bu yöntemler arasında ıslık çalma, seslenme ve çoban köpeklerinin kullanımı öne çıkmaktadır.

Islık, çobanların hayvanlarla iletişim kurmak için kullandığı en etkili yöntemlerden biridir. Burdur yöresinde yapılan derleme çalışmalarında, ıslığın hayvanların eğitimi, uyarılması ve çobanlar arasındaki iletişimde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. İlyas köyünde bir çobanın ifadesi, ıslığın işlevselliğini açıkça ortaya koymaktadır: "Kesik kesik ıslık çalıyorsam bu, sürüye hızlanması gerektiği noktasında bir mesajdır" (KK2). Bu ifade, hayvanların henüz yavruyken eğitime başlandığını ve ıslığın bu süreçte önemli bir araç olduğunu göstermektedir.

Kozağacı köyünde ise ıslık, hayvanları tehlikeye karşı uyarmak için kullanılmaktadır. Çobanlar, kesik kesik ıslık çalarak hayvanları hızlanmaya teşvik ederken, uzun ve yüksek sesli ıslıklarla hayvanları kendi yanlarına çağırılmaktadır (KK3). Ayrıca çobanlar arasındaki iletişimde de ıslık önemli bir rol oynamaktadır. Uzun uzun ıslık çalmak, bir tehlikenin varlığını ya da sürüden ayrı kalan bir hayvanın bulunduğunu haber vermek için kullanılmaktadır (KK1).

Çobanların hayvanlarla iletişim kurmak için kullandığı bir diğer yöntem ise seslenmedir. Seslenme, çobanın ses tonunu, vurgusunu ve tonlamasını kullanarak hayvanları yönlendirdiği bir iletişim biçimidir. Bu yöntem, çobanların geleneksel bilgi birikimlerinin bir parçası olarak nesilden nesile aktarılmaktadır. M. Muhtar Kutlu, çoban seslenmesini şu şekilde tanımlamaktadır: “Çoban seslenmesi, çobanın ya da diğer insanların hayvanları çağırma, kovmada, yatıştırma (süt sağımında, kırkımda), otlamada, sulamada, sevmede ve okşamada kullandıkları söz ve seslerdir” (Kutlu, 1987: 98).

Nevzat Çağlar ise çoban seslenmesinde kullanılan seslerin farklı çeşitlerinin olduğunu ifade etmektedir. Çobanlar, hayvanları sevmek ve yatıştırmak istediklerinde yumuşak ve tekdüze sesler kullanırken, hayvanları ürkütme ya da hareketlerini engellemek istediklerinde sert ve vurgulu sesler çıkarmaktadır (Çağlar, 2023). Vedat Çoban ise seslenmenin hayvanların hareketlerini şekillendirdiğini ve çobanın ses tonunun hayvanların davranışlarını doğrudan etkilediğini belirtmektedir (Çoban, 2015).

Burdur yöresinde yapılan derleme çalışmalarında, çoban seslenmelerinin yöreden yöreye farklılık gösterdiği ve bu seslenmelerin hayvan türlerine göre değişiklik gösterebildiği görülmüştür. Koyunlar için kullanılan seslenmeler ile keçiler için kullanılan seslenmeler arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Ayrıca, çobanların yöresel dillerindeki tonlama ve vurgulama farklılıkları, seslenmelerin çeşitlenmesine katkı sağlamaktadır.

Çobanların hayvanları kontrol etmek ve korumak için kullandığı en önemli yardımcılardan biri de çoban köpekleridir. Burdur yöresinde, özellikle “akbaş” adlı çoban köpeği türü yaygın olarak tercih edilmektedir. Akbaşlar, kolay eğitilebilir olmaları, uzun mesafelerde koşabilme yetenekleri, üstün koku alma becerileri ve sahiplerine olan sadakatleriyle tanınmaktadır (Kartay, 2019: 58-62). Bucak ilçesine bağlı Keçili köyünde, akbaşların sürüye ve sahibine olan sadakatiyle bilindiği ifade edilmektedir. Akbaşlar, sürüye saldıran kurtlara karşı cesur bir şekilde durmaları ve korkusuzlukları nedeniyle çobanlar tarafından tercih edilmektedir.

Akbaşların yanı sıra, diğer çoban köpeği türleri de Burdur yöresinde kullanılmaktadır. Ancak akbaşların üstün özellikleri, onları bölgedeki çobanların en büyük yardımcıları haline getirmiştir. Çobanlar, köpeklerin eğitimi sırasında geleneksel bilgi birikimlerinden yararlanmakta ve bu bilgiyi nesilden nesile aktarmaktadır.

Burdur yöresinde çobanlar tarafından kullanılan seslenmeler, hayvanlarla iletişim kurmanın en önemli araçlarından biridir. Bu seslenmeler, hayvanların yönlendirilmesi, toplanması, otlatılması ve korunması gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Aşağıda, Burdur yöresine özgü çoban seslenmelerinin alfabetik bir listesi sunulmuştur:

Avugcu avugcu: Hayvanları bir araya toplamak için kullanılan bir seslenmedir (K4).

Büğh büğh: Koyunların çağırılması için yapılan bir seslenmedir (K4).

Daka daka daka çan daka daka: Çan takılı hayvanın sürüyü getirmesi için yapılan bir seslenmedir (K5).

Deo deo: Hayvanları otlatma sonrası bir araya toplamak için kullanılan bir seslenmedir (K5).

Deş deş: Sürüyü toplamak için yapılan bir seslenmedir (K5).

Dirrey dirrey dirrey: Sürüyü su içmeye götürürken yapılan bir seslenmedir (K6).

Geliye kızım meh meh meh: Geride kalan hayvanı sürüye yetiştirmek için yapılan bir seslenmedir (K7).

Geliye me me: Hayvanlara otlamaya götürüldüklerini bildirmek için yapılan bir seslenmedir (K6).

Guccu guccu: Hayvanları sulama sırasında kullanılan bir seslenmedir. Hayvanlar bu sesi duyduklarında kendilerini güvende hisseder ve rahatlıkla su içerler (K6).

Halep halep: Sürü karnını doyurduktan sonra otlanılan yerin terk edilmesi gerektiğini bildiren bir seslenmedir (K6).

Hey hey: Hayvanları bir araya toplamak için kullanılan bir seslenmedir. Bu seslenme, “Avugcu avugcu” ve “Geliye me me” gibi diğer seslenmelerle benzer bir işlev taşır (K7).

Hoh hoh hoh: Sürüyü otlamaya götürürken ya da otlamadan geri getirirken izlenmesi gereken yolları hayvanlara bildirmek için kullanılan bir sestir (K8).

Meh meh: Koyunların çağırılması amacıyla kullanılan bir seslenmedir (K4).

Naza naza naza eyh: Sürüyü çağırma için yapılan bir seslenmedir (K5).

Pamucuğ kızım: Sürüde "Pamucak kız" adıyla bilinen koyunu çağırmak için yapılan bir seslenmedir (K8).

Tek bey teke bey teke bey: Geride kalan ve özel bir adı olan hayvanı çağırmak için yapılan bir seslenmedir (K7).

Uğçeme meh meh: "Halep halep" seslenmesiyle aynı amaç için kullanılan bir seslenmedir (K6).

Uvyet uvyet: Karnı acıkan hayvanlara otlamaya gidileceğini haber vermek için yapılan bir seslenmedir (K7).

Yanal yanal: Sürüyü toplamak için kullanılan bir seslenmedir. Bu seslenme, "Deo deo" ve "Deş deş" gibi seslenmelerle benzer bir işlev taşır (K5).

Bu seslenmeler, çobanların hayvanlarla kurduğu iletişimde dilin ve sesin ne kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Her bir seslenme, belirli bir duruma ya da ihtiyaca yönelik olarak geliştirilmiş ve zamanla geleneksel bir bilgi birikimi haline gelmiştir. Bu seslenmelerin çeşitliliği, Burdur yöresindeki çobanlık kültürünün zenginliğini ortaya koymaktadır.

Çobanlık Mesleğinin Sürdürülebilirliği ve Geleceği

Burdur'da yapılan derleme çalışmaları, çobanlık mesleğinin günümüzde çeşitli zorluklarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Özellikle genç nüfusun köyden kente göç etmesi ve kent yaşamını tercih etmesi, çobanlık mesleğinin temsilcilerinin sayısında azalmaya neden olmuştur. Ayrıca, Burdur'da ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi ve hayvancılığın eskisi kadar yaygın bir şekilde yapılmaması, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Çobanlar, mesleklerinin maddi getirisinin az olduğunu ve bu durumun mesleğin gelişimine engel teşkil ettiğini ifade etmektedir.

Çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği açısından yaşanan bu sorunlar, çobanlıkla ilgili halk bilgisinin de zamanla azalmasına neden olmaktadır. Çobanlık folkloru içerisinde değerlendirilebilecek unsurlar, özellikle genç nesillerin bu mesleğe olan ilgisinin azalmasıyla birlikte kaybolma riskiyle karşı karşıyadır. Çoban seslenmeleri gibi geleneksel bilgi birikimleri, çobanlık mesleğinin temsilcilerinin azalmasıyla birlikte unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu bağlamda, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisini korumak için çeşitli önlemler alınması gerekmektedir. Bu önlemler arasında, çobanlık mesleğinin ekonomik cazibesini artıracak politikaların geliştirilmesi, çobanlıkla ilgili halk bilgisinin derlenmesi ve kayıt altına alınması, genç nesillerin bu mesleğe teşvik edilmesi ve çobanlık kültürünün tanıtılması yer almaktadır.

Çobanlar, yalnızca hayvanların bakımını üstlenen kişiler değil, aynı zamanda kültürel belleğin taşıyıcılarıdır. Burdur yöresinde çobanlar, halk bilgisi birikimlerini günün koşullarına uyarlayarak zengin bir kültürel miras oluşturmuşlardır. Bu miras, takvim bilgisi, iklim gözlemleri, bitkisel tedavi yöntemleri ve hayvanlarla iletişim gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir.

Çobanların halk bilgisi birikimleri, onların doğayla uyumlu bir yaşam tarzı benimsemelerini sağlamış ve bu bilgi birikimi, nesilden nesile aktarılmıştır. Çobanlar, hayvanların davranışlarını gözlemleyerek hava durumu hakkında tahminlerde bulunabilmekte ve bu bilgi birikimini günlük yaşamlarında kullanmaktadır. Ayrıca, çobanlar, bitkisel tedavi yöntemleri konusunda da bilgi sahibidir ve bu bilgiyi hayvanların sağlık sorunlarını gidermek için kullanmaktadır.

Çobanların halk bilgisi birikimleri, yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak hayvancılıkla sınırlı kalmamış, aynı zamanda sosyal ve kültürel yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Çobanlar, hayvanlarla kurdukları iletişim, doğa ile uyumlu yaşam tarzları ve halk bilgisi birikimleriyle Burdur yöresinin kültürel belleğinde önemli bir yer edinmiştir.

4. SONUÇ

Türklerin tarih boyunca coğrafi koşulların ve ekonomik ihtiyaçların etkisiyle konargöçer bir yaşam tarzı benimsediği, bu doğrultuda hayvancılığın, özellikle at ve koyun yetiştiriciliğinin, ekonomik ve sosyal yapının temel unsurları olduğu görülmektedir. Hayvancılık, Türklerin beslenme, giyim ve taşıma gibi ihtiyaçlarını karşılamış; savaşta üstünlük sağlamalarında önemli bir rol oynamıştır. Çobanlık ise hayvanların korunması ve çoğaltılması noktasında ekonomik yaşama katkı sağlamış, Türk mitolojisi ve siyaset anlayışında önemli bir yere sahip olmuştur. Çobanlık, hükümdarlıkla özdeşleştirilmiş, Kutadgu Bilig gibi eserlerde çoban ve sürü metaforuyla siyasî liderlik değerlendirilmeye alınmıştır. Böylece Türk toplumunda çobanlık, ekonomik ve kültürel bir anlam kazanmıştır.

Türklerin tarihsel süreçte geliştirdiği konargöçer yaşam tarzı, onların doğayla uyumlu bir ekonomik sistem kurmalarını sağlamış ve bu sistemin temelinde hayvancılık yer almıştır. Hayvancılık, Türklerin yalnızca ekonomik yaşamını değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel yapısını da şekillendirmiştir. At ve koyun yetiştiriciliği, Türklerin ekonomik faaliyetlerinin merkezinde yer almış ve bu iki hayvan, Türk toplumunun yaşam biçimini derinden etkilemiştir. At, Türkler için yalnızca bir ulaşım aracı değil, aynı zamanda savaşta kullanılan stratejik bir unsur ve ekonomik bir değer olarak büyük bir öneme sahip olmuştur. Koyun ise, Türklerin beslenme ve giyim ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynamış, yününden yapılan giysiler ve sütünden elde edilen ürünler, Türk toplumunun günlük yaşamında vazgeçilmez bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, hayvancılık Türklerin ekonomik yaşamında merkezi bir konuma sahip olmuş ve bu durum, çobanlık mesleğinin önemini artırmıştır.

Çobanlık, Türk toplumunda yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda kutsallık atfedilen bir meslek olarak da kabul edilmiştir. Çobanlar, hayvanların sağlıklı bir şekilde doğması, büyümesi, çoğalması, hastalıklardan korunması ve vahşi hayvanların saldırılarından korunması gibi hayati görevleri üstlenmişlerdir. Çobanların bu kutsallığı, onların fiziksel çeviklikleri, hayvanların ve doğanın bilgisine sahip olmaları ve adaletli bir tutum sergilemeleri gibi özelliklerinden kaynaklanmıştır. Türk mitolojisinde çobanların ve çobanlığın önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Çobanların yol göstericisi ve koruyucusu olarak kabul edilen Çoban Yıldızı tasarımı, hayvanları ilk evcilleştiren ve ilk defa çobanlık yapan medeni kahraman olarak bilinen Çoban Ata'nın varlığı, Türklerin mitik anlayışında çobanın ve çobanlığın sahip olduğu önemi ortaya koymaktadır. Çoban Ata, aynı zamanda çobanların ve koyunların koruyucu ata ruhu olarak da kabul edilmiştir. Bu mitolojik unsurlar, Türklerin çobanlığa ve hayvancılığa verdiği önemin köklü bir geçmişe dayandığını göstermektedir.

Burdur yöresine gelindiğinde, çobanlık mesleğinin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamda önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Burdur'un coğrafi özellikleri, karasal iklimi ve sınırlı yağış miktarı, bitkisel üretimi zorlaştırırken hayvancılığı bölgenin temel ekonomik faaliyetlerinden biri haline getirmiştir. Bu bağlamda çobanlar, yalnızca hayvanların bakımını üstlenen kişiler değil, aynı zamanda geleneksel bilginin taşıyıcıları ve aktarıcıları olarak da dikkat çekmektedir. Çobanlar, hayvanlarla kurdukları iletişim, doğa ile uyumlu yaşam tarzları ve halk bilgisi birikimleriyle kültürel belleğin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Burdur'da yapılan derleme çalışmaları, çobanlık mesleğinin halk bilgisi açısından zengin bir mirasa sahip olduğunu göstermektedir. Bu miras, takvim bilgisi, iklim gözlemleri, bitkisel tedavi yöntemleri ve hayvanlarla iletişim gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir.

Çobanların hayvanlarla iletişim kurma yöntemleri, onların mesleklerindeki başarısını belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Burdur yöresinde çobanlar, hayvanları yönlendirmek, kontrol etmek ve korumak için çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bu yöntemler arasında ıslık çalma, seslenme ve çoban köpeklerinin kullanımı öne çıkmaktadır. ıslık, çobanların hayvanlarla iletişim kurmak için kullandığı etkili yöntemlerden biridir. Burdur yöresinde yapılan derleme çalışmalarında, ıslığın hayvanların eğitimi, uyarılması ve çobanlar arasındaki iletişimde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. İlyas köyünde bir çobanın ifadesi, ıslığın işlevselliğini açıkça ortaya koymaktadır: “Kesik kesik ıslık çalıyorsam bu, sürüye hızlanması gerektiği noktasında bir mesajdır” (KK2). Bu ifade, hayvanların henüz yavruyken eğitime başlandığını ve ıslığın bu süreçte önemli bir araç olduğunu göstermektedir.

Kozağacı köyünde ise ıslık, hayvanları tehlikeye karşı uyarmak için kullanılmaktadır. Çobanlar, kesik kesik ıslık çalarak hayvanları hızlanmaya teşvik ederken, uzun ve yüksek sesli ıslıklarla hayvanları kendi yanlarına çağırılmaktadır (KK3). Ayrıca çobanlar arasındaki iletişimde de ıslık önemli bir rol oynamaktadır. Uzun uzun ıslık çalmak, bir tehlikenin varlığını ya da sürüden ayrı kalan bir hayvanın bulunduğunu haber vermek için kullanılmaktadır (KK1).

Çobanların hayvanlarla iletişim kurmak için kullandığı bir diğer yöntem ise seslenmedir. Seslenme, çobanın ses tonunu, vurgusunu ve tonlamasını kullanarak hayvanları yönlendirdiği bir iletişim biçimidir. Bu yöntem, çobanların geleneksel bilgi birikimlerinin bir parçası olarak nesilden nesile aktarılmaktadır. M. Muhtar Kutlu, çoban seslenmesini şu şekilde tanımlamaktadır: “Çoban seslenmesi, çobanın ya da diğer insanların hayvanları çağırma, kovmada, yatıştırma (süt sağımında, kırkımda), otlamada, sulamada, sevmede ve okşamada kullandıkları söz ve seslerdir” (Kutlu, 1987: 98).

Burdur yöresinde çobanlar tarafından kullanılan seslenmeler, hayvanlarla iletişim kurmanın en önemli araçlarından biridir. Bu seslenmeler, hayvanların yönlendirilmesi, toplanması, otlatılması ve

korunması gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Çobanların hayvanlarla kurduğu iletişimde dilin ve sesin ne kadar önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Her bir seslenme, belirli bir duruma ya da ihtiyaca yönelik olarak geliştirilmiş ve zamanla geleneksel bir bilgi birikimi haline gelmiştir. Bu seslenmelerin çeşitliliği, Burdur yöresindeki çobanlık kültürünün zenginliğini ortaya koymaktadır.

Ancak, Burdur'da ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi ve kentleşme nedeniyle hayvancılığın azalması, çobanlık mesleğinin ve bu meslekle bağlantılı halk bilgisinin sürdürülebilirliğini tehlikeye atmaktadır. Çobanlık mesleğine olan ilginin azalması, halk bilgisinin, özellikle de "çoban seslenmeleri" gibi folklorik unsurların çeşitlenmesini ve canlılığını yitirmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisini korumak için çeşitli önlemler alınması gerekmektedir. Bu önlemler arasında, çobanlık mesleğinin ekonomik cazibesini artıracak politikaların geliştirilmesi, çobanlıkla ilgili halk bilgisinin derlenmesi ve kayıt altına alınması, genç nesillerin bu mesleğe teşvik edilmesi ve çobanlık kültürünün tanıtılması yer almaktadır.

Çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği, yalnızca ekonomik bir gereklilik değil, aynı zamanda kültürel bir mirasın korunması açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Çobanlık, Burdur yöresinde halk bilgisi birikiminin en önemli taşıyıcılarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çobanların hayvanlarla kurduğu iletişim, doğa ile uyumlu yaşam tarzları ve halk bilgisi birikimleri, bu mesleğin yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda kültürel bir değer olarak da görülmesini sağlamaktadır. Ancak, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği için alınması gereken önlemler, yalnızca ekonomik teşviklerle sınırlı kalmamalıdır. Çobanlık mesleğinin kültürel boyutunun da korunması ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisinin gelecek nesillere aktarılması için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

Bu bağlamda, çobanlık mesleğinin kültürel boyutunu korumak için yapılabilecek çalışmalar arasında, çobanlıkla ilgili halk bilgisinin derlenmesi ve kayıt altına alınması önemli bir yer tutmaktadır. Burdur yöresinde yapılan derleme çalışmaları, çobanlık mesleğinin halk bilgisi açısından zengin bir mirasa sahip olduğunu göstermektedir. Bu miras, çoban seslenmeleri, hayvanlarla iletişim yöntemleri, bitkisel tedavi yöntemleri ve doğa gözlemleri gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Bu bilgilerin derlenmesi ve kayıt altına alınması, çobanlık mesleğinin kültürel boyutunun korunmasına ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisinin gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, çobanlık mesleğinin tanıtılması ve bu mesleğe ilişkin farkındalığın artırılması da önemlidir. Çobanlık mesleği, yalnızca kırsal kesimlerde değil, aynı zamanda şehirlerde de tanıtılmalı ve bu mesleğin kültürel boyutuna dikkat çekilmelidir. Bu bağlamda, çobanlık mesleğiyle ilgili festivaller, sergiler ve etkinlikler düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, çobanlık mesleğinin kültürel boyutunu tanıtmak ve bu mesleğe ilişkin farkındalığı artırmak için etkili bir araç olabilir.

Çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği için alınması gereken bir diğer önlem ise, genç nesillerin bu mesleğe teşvik edilmesidir. Genç nesillerin çobanlık mesleğine olan ilgisini artırmak için çeşitli teşvikler sağlanabilir. Örneğin, çobanlık mesleğiyle ilgili eğitim programları düzenlenebilir ve bu mesleğe ilişkin bilgi ve becerilerin genç nesillere aktarılması sağlanabilir. Ayrıca, çobanlık mesleğinin ekonomik cazibesini artırmak için çeşitli teşvikler sağlanabilir. Bu teşvikler arasında, çobanlık mesleğiyle uğraşan kişilere ekonomik destek sağlanması, çobanlık mesleğiyle ilgili altyapının geliştirilmesi ve çobanlık mesleğiyle ilgili teknolojik yeniliklerin teşvik edilmesi yer alabilir.

Burdur yöresinde çobanlık mesleği, yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, aynı zamanda kültürel bir değer olarak da büyük bir öneme sahiptir. Çobanlık mesleği, Burdur yöresinin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Çobanlar, yalnızca hayvanların bakımını üstlenen kişiler değil, aynı zamanda geleneksel bilginin taşıyıcıları ve aktarıcılarıdır. Çobanların halk bilgisi birikimleri, onların doğayla uyumlu bir yaşam tarzı benimsemelerini sağlamış ve bu bilgi birikimi, nesilden nesile aktarılmıştır. Ancak, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği için alınması gereken önlemler, yalnızca ekonomik teşviklerle sınırlı kalmamalıdır. Çobanlık mesleğinin kültürel boyutunun da korunması ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisinin gelecek nesillere aktarılması için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

Sonuç olarak, çobanlık mesleği, Burdur yöresinin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Çobanlar, halk bilgisi birikimleriyle kültürel belleğin taşıyıcıları olarak öne çıkmakta ve bu bilgi birikimi, Burdur yöresinin kültürel mirasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ancak, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliği için alınması gereken önlemler, yalnızca ekonomik

teşviklerle sınırlı kalmamalıdır. Çobanlık mesleğinin kültürel boyutunun da korunması ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisinin gelecek nesillere aktarılması için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda, çobanlık mesleğinin ekonomik cazibesini artıracak politikaların geliştirilmesi, çobanlıkla ilgili halk bilgisinin derlenmesi ve kayıt altına alınması, genç nesillerin bu mesleğe teşvik edilmesi ve çobanlık kültürünün tanıtılması önemlidir. Bu tür çalışmalar, çobanlık mesleğinin sürdürülebilirliğini sağlamak ve bu mesleğe ilişkin halk bilgisini korumak için etkili bir araç olabilir.

KAYNAKÇA

- Bayat, F. (2007). *Türk mitolojik sistemi 2*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çağlar, N. (2023). Anamur ve Bozyazı'da yaşayan Yörüklerde çoban seslenmesi. In E. Gürsoy Naskali (Ed.), *Ses kitabı* (pp. 151-169). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Çoban, V. (2015). *Türk halk kültüründe çobanlık* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Demir, C., & Karakaş Yıldırım, Ö. (2019). Türkçede metaforlar ve metaforik anlatımlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(4), 1085-1096.
- İşler, H., & Ünlü Ören, H. G. (2021). Burdur ili hayvancılık sektörünün incelenmesi ve SWOT analizi. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 3(7), 166-190.
- Kartay, D. (2019). *Türk çoban köpeği Akbaş*. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.
- Koca, S. (2002). Eski Türklerde sosyal ve ekonomik hayat. In *Türkler* (Vol. 3, pp. 15-37). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Koca, S. (2002). *Türklerde hayvancılık ve ekonomik yapı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, İ. (2023). Türk kültüründe ıslık ve ıslığın işlevleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(44), 2094-2106.
- Kutlu, M. M. (1987). *Şavaklı Türkmenlerde göçer hayvancılık*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- Tatlıcan, N. (2023). Anadolu Türk efsanelerine kutsallığıyla ve kutsallara karşı tutumuyla yansıyan çobanlar. In T. Tok et al. (Eds.), *Cumhuriyet'in ışığında edebiyatın izinde* (pp. 366-387). Ankara: Günce Yayınları.
- Tatlıcan, N. (2023). *Türk kültüründe çobanlık ve sembolizmi*. İstanbul: Kültür Araştırmaları Enstitüsü.
- Türk, H. B. (2012). *Çoban ve kral*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Türk, D. (2012). *Kutadgu Bilig ve Türk siyaset geleneği*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

KAYNAK KİŞİLER

1. Durmuş Koç, 1970- Burdur Merkez/ İlyas köyü – İlkokul- Çoban
2. Emin Akın, 1954- Çavdır/ Kozacı – İlkokul – Çoban
3. Erkan Özdamar, 1976 – Çeltikçi/ Bağsaray – İlkokul – Çoban
4. Eyüb Kabadayı, 1943- Ağlasun/ Dereköy – İlkokul – Çoban
5. Fatma Koç, 1949- Burdur Merkez/ İlyas köyü – İlkokul- Çoban
6. Hüseyin Hoyraz, 1971 – Çeltikçi/ Kuzköy – İlkokul – Pazarcı
7. Ramazan Alkan, 1968 – Çeltikçi/ Kuzköy – İlkokul – Çoban
8. Veli Kırılı, 1970 – Kemer – İlkokul – Çoban